

Сінь Тінь

аспірант;

Тернопільська В.І.

*доктор педагогічних наук, професор,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ

Модернізація системи світи як ніколи потребує створення сприятливих умов для формування особистості нової формації, здатної перетворювати світ за законами краси. Найбільш виразно це виявляється в мірі її прагнення до краси, досконалості, гармонії. З огляду на це, саме майбутні фахівці мистецьких спеціальностей мають бути морально-естетичним взірцем суспільства, оскільки їм належить важлива суспільно-творча місія – формувати духовну свідомість нації, виховувати у підростаючого покоління естетичну культуру.

Проблема естетичного виховання у педагогічному аспекті широко репрезентована у спадщині видатних вітчизняних педагогів та діячів освіти Е. Водовозової, С. Лисенкової, Е. Михеєвої, С. Русової, К. Ушинського. Питання теорії і методики естетичного виховання підростаючого покоління висвітлюються в працях Т. Бабенко, Л. Коваль, І. Кругленко, А. Лебедевої, Л. Масол, Н. Миропольської, В. Передерій, В. Стрілько, Ю. Фохт-Бабушкіна, О. Хом'як, Т. Цвілих, Г. Шевченко, А. Щербо, та інших. Філософсько-естетичні аспекти цієї проблеми розглядаються в наукових працях Ю. Борєва, І. Гончарова, М. Киященко, В. Ядова. Психологічні основи естетичного виховання розкрили Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, І. Кон, Б. Теплов та інші.

Естетичну культуру ми розглядаємо як особистісне утворення, що характеризується здатністю індивіда сприймати, оцінювати й усвідомлювати прекрасне у повсякденному житті, природі, мистецтві та забезпечує можливість естетично освоювати дійсність за законами краси, адаптацію, самореалізацію його у суспільстві.

Варто зазначити, що найбільш послідовне дослідження проблеми естетичної культури особистості в Україні почалося із XVIII століття. Зокрема, Феофан Прокопович у понятті «краса» вбачає гармонійне поєднання душі й тіла. Свої міркування про естетичну культуру особистості він пов'язує не лише з природою, а й з модою, побутом, звичаями. Вчений стверджує, що на відміну від природи, яка створює реальні речі, мистецтво утворює уявні, що є їх зображенням. Відтак, якщо матеріалом для формування творів природи є недосконала матерія, то мистецтво формується з досконалого й, відповідно, досягає більшого ефекту. На його

думку, природа є основою мистецтва, що вдосконалює природу: «... де закінчується природа, там починається мистецтво» [1, с. 28].

Г. Сковорода естетику розглядає з позицій «... розуміння прекрасного як ідеї речей в абстрактному світі єдиного», а результатом втрати, ідеями (ейдосами) ототожнення філософ називає «повторення» [3, с. 24]. При цьому, ототожнюючи етичні й естетичні категорії, він надає перевагу моралі. У людському житті, за вченим, прекрасними є такі вчинки, які відповідають природним нахилам людини, смішними – прояви несродності.

Процес формування естетичної культури особистості, як стверджує М. Коган, є спонтанним, інтуїтивним пошуком оптимального шляху розвитку з безлічі можливих. Зокрема, естетичний смак формуються в процесі залучення індивіда до культури, оскільки смак не раціональний, а емоційно-інтуїтивний, а емоційний досвід людина набуває лише в процесі переживання дійсності [2, с. 188].

Міра розвитку естетичної культури впливає на характер суспільної діяльності людини, зумовлює ступінь її тяжіння до прекрасного, гармонії, досконалості. По суті, такі категорії як: «прекрасне» й «потворне», «піднесене» й «низинне», «трагічне» й «комічне» є визначальним у формуванні естетичної культури особистості. Естетична культура формується на протязі всього життя, перетворюючись в установку особистості, виражаючи її характер, стиль поведінки, виявляючись у її повсякденній життєдіяльності.

Слід наголосити, що категорії естетики виступають мірилом людських почуттів, відображаючи властивості, сторони дійсності естетичного пізнання, характеризують різні емоційні впливи, виконують особливу роль в естетичному сприйнятті дійсності та виступають основою для формування естетичної культури особистості.

Системний підхід до виховання естетичної культури підростаючого покоління запропонувала Є. Фльоріна, яка значну роль відводила художньому вихованню дітей та молоді на зразках мистецтва, охарактеризувала роль, місце, взаємозв'язок різних засобів естетичного виховання. На її думку, в художньому вихованні слід прагнути єдності емоційного й пізнавального змісту і форми, що допоможе уникнути надмірного захоплення формою, утилітарного використання мистецтва з пізнавальною метою. Вченій належить багато цікавих спостережень, пов'язаних із особливостями дитячого естетичного сприймання, образотворчої діяльності, використання іграшки, художнього слова у вихованні дітей [4].

Серед позааудиторних форм роботи у вищому навчальному закладі, що сприяють ефективному формуванню естетичної культури студентів можна виокремити: діяльність гуртків художньо-естетичного спрямування, студій, творчих союзів; клубів за інтересами; зустрічі

аматорів поезії, музики (літературна, музична, художня вітальня); організація конкурсів, виставок творчих робіт студентів, свят; спільна самодіяльна творчість студентів і викладачів.

Таким чином, формування естетичної культури особистості буде успішним за умови: виховання у студента потреби в естетичній культурі як особистісній цінності; розгляду естетичної культури як цілісного соціально-педагогічного феномену, що має специфічні педагогічні константи (мету, зміст, форми реалізації, кінцевий результат); забезпечення педагогічної підтримки формування естетичної культури на всіх етапах виховання студентів вищої школи.

Список використаних джерел:

1. Прокопович Ф. Філософські творию Різні сентенції «Про риторичне мистецтво» : в 3-х т. / Ф. Прокопович; за ред. В. Берегового. – К. : Наук. думка, 1079. – Т. 1. – 512 с.
2. Коган М.С. Эстетика как философская наука: университет. Курс лекций / М.С. Коган; [перераб. изд.]. – СПб.: ТОО ТК Петрополис, 1997. – 544 с.
3. Сковорода Г.С. Повна академічна збірка творів / Г.С. Сковорода; за ред. Л. Ушакова. – Харків-Едмонтон-Торонто: Вид-во Канад. інс-т укр. студій, 2011. – 1400 с.
4. Эстетическое воспитание в школе: вопросы системного подхода / под ред. Б.Т. Духновича. – М., 1980.